

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9747
Tarih : 25.12.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİS BAŞKANLIĞINA

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Mehmet Rüştü TİRYAKİ
Batman Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 27-12-2024	Esas No: 2/2831

25 Aralık 2024

2024

155 5337

GENEL GEREKÇE

Haberleşme hürriyeti, hak sahibinin dilediği kişilerle dilediği şekilde haberleşmesinin engellenmemesi ve bu haberleşmenin ilgililerin izni ve onayı olmadıkça üçüncü kişilerin algı ve müdahalesinden korunmasını ifade eder. Temel hak ve özgürlüklerden biri olan haberleşme hürriyeti, uluslararası ve yerel mevzuatla da koruma altına alınmıştır.

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine (İHAM) göre hükümlü ve tutuklular, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS) kapsamındaki temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir. (*Hirst/Birleşik Krallık (No. 2), B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69*). Dolayısıyla haberleşme hakkına ilişkin aşağıda belirtilecek olan uluslararası ve ulusal mevzuat hükümleri, hükümlü ve tutuklular hakkında da devletlere yüklediği negatif sorumluluklar bakımından bağlayıcıdır.

İHAM haberleşmeyi sözlük anlamından daha geniş yorumlamış, her çeşitli araçla yapılan ve kişiler arasında gerçekleştirilen özel nitelikteki haberleşmenin İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (İHAS) 8. Maddesinin korumasından yararlanacağını ifade etmiştir. Bu kapsamda "*posta, elektronik posta, telefon, faks ve internet aracılığıyla yapılan haberleşme faaliyetleri*" haberleşme özgürlüğü ve haberleşmenin gizliliği kapsamında değerlendirilmektedir. İHAS'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" kenar başlıklı 8. maddesi "*(1) Herkes yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. (2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.*" diyerek haberleşme hürriyetini güvence altına almıştır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararlarında hükümlü ve tutukluların dış dünya ile ilişkilerine dair kısmı ise Sözleşme ve Yüksek Mahkeme kararlarına paralel olarak şu şekilde düzenlenmiştir:

"Dış Dünya ile İlişki

24.1. *Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.*

24.2. *Devam etmekte olan bir ceza soruşturması, emniyet, güvenlik ve düzeninin muhafaza edilmesi, suç işlenmesinin önlenmesi ve suç mağdurunun korunması için gerekli görülmesi halinde, haberleşme ve ziyaretlere kısıtlamalar konabilir ve izlenebilir. Ancak adli bir merci tarafından konulan özel kısıtlamalar da dahil olmak üzere, bu tür kısıtlamalar yine de kabul edilebilir asgari bir iletişime izin vermelidir.*

24.3. *Ulusal hukuk, mahpuslarla iletişim kurması kısıtlanamayacak olan ulusal ve uluslararası kuruluşları belirlemelidir,*

24.4. Ziyaretler için yapılan düzenlemeler, mahpuslara aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine izin verecek bir tarzda olmalıdır.

24.5. Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara uygun destek ve yardım sağlamalıdır.

Yine bu kapsamda Anayasa'nın 22. Maddesi ile haberleşme hürriyetinin korunacağı “Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.” hükümleriyle düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında; “Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.” denilerek hakkın mutlak olmayıp birtakım şartların varlığı halinde sınırlandırılabilceği belirtilmişse de kamu makamlarının, bireyin haberleşme özgürlüğüne ve haberleşmesinin gizliliğine keyfi bir şekilde müdahale etmesinin önlenmesi, Anayasa ve Sözleşme ile sağlanan güvenceler kapsamında yer almaktadır. Bu güvenceler bağlamında; hükümlü ve tutuklular açısından haberleşme özgürlüğüne yapılacak müdahale, öncelikle kanunla öngörülmelidir ve müdahalenin yasal dayanağını oluşturan mevzuatın, ulaşılabilir, yeterince açık ve belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçlar açısından “öngörülebilir” olması gerekmektedir. İkinci olarak söz konusu sınırlandırma “meşru bir amaca” dayalı olmalıdır. Bunun yanı sıra müdahale demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmalıdır. (Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, §§ 85-90; Klass ve Diğerleri/Almanya, B. No:5029/71, 6/9/1978, §§ 42-55; Campbell/Birleşik Krallık, B. No: 13590/88,25/3/1992, § 34)

Oysa 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı” başlıklı 66. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.” ibaresi, söz konusu hakka yönelmiş bir müdahalenin kabul edilebilirliği açısından aranan şartları taşımaktan çok uzaktır. Açıkça görüleceği üzere mevzuat hükmü ne “yeterince açıklık” ne de “öngörülebilirlik” kriterlerini taşımaktadır. Aksine fıkra o kadar muğlaktır ki uygulamada sıklıkla hukuki gerekçelendirmelerden uzak, keyfi müdahalelere yol açmaktadır. Tam da bu nedenle; bu konuda Anayasa Mahkemesine azımsanmayacak sayıda bireysel başvuru yapılmış ve başvuruların bir kısmı esas bakımından incelenerek ihlalle sonuçlanmıştır. Esas bakımından incelenen ve ihlal kararı verilen dosyaların içeriğine bakıldığında ise uyuşmazlığın daha çok ilgili ve yeterli bir şekilde gerekçelendirilmemesinden kaynaklandığı görülmektedir.

Cezaevi hayatının bizatihi kısıtlı ve sınırlı bir hayat olması, burada tutulanların haberleşme hak ve özgürlüğüne müdahaleyi meşru kılmamaktadır. Topluma yeniden kazandırılma sürecinde hükümlülerin dış dünya ile iletişimlerini sağlayabilmesi ve haberleşme hakkından yararlanabilmesi ise özellikle ayrı bir önem arz etmektedir. Anayasa'nın 19. maddesi gereğince de hükümlü ve tutukluların haberleşme hürriyeti ve aile hayatına saygı hakkının

sınırlanması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucu gibi gözükse de hükümlü ve tutukluların aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, kamu makamlarının hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır

İşbu yasa teklifiyle; 5275 sayılı yasanın 66. maddesinin birinci fıkrasındaki muğlaklığın giderilerek hükümlülerin haberleşme hürriyetine kamu makamlarınca keyfi müdahalede bulunulabilmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Değişiklikle hükümlülerin haberleşme hürriyetine keyfi müdahalelerin önlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

**CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 66. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.*” ibaresi kanun metninden çıkarılmıştır.

MADDE 2- Bu kanun hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.